

CANDIDO EGUREN

...eta Kitto Kolektiboa

Eiñ eiñ bihar dok. Nahixak bakarrik eztau balio, Alkartasuna bihar da

Candidok esan doskunez ipuin asko pasatakua da bera: reboluziñua, republikia, gerria, kanporantzia ta... 30 urte erbestian izandakua dogu, Frantzian izan zan aurretik 6 urte kartzelan pasau ta hiru urtian pena "de muerte"ko amenazuakin egonda. Frantzian eiñ zitxuan lanak alde guztitakuak: barrrenderuekin ta... zuluak eitxen eh... zerian... kalietan ta... konstrukziñuan ta gero tallerretan ta... almazenetan ta... en fin: ibillerra edarra!

- Kanbixo haundixa topau dozu Eibar?

"Bai, eh... nik ikusi nebanetik, treinta y cuatrotik esan leike urten izan dotela Eibartik, ta... handik hona ba... kanbixo haundixa ikusi dot!!; ez bakarrik pertsonak... ze... nik, ixa eh... larena be eztot ezautu Eibarren etorri naizenian hona; ta ostian eh... kaliak eta, ba... erakutsi eiñ bihar nun ibili bihar nintzan, enekixan nun ibilli... galduta zeuan gure Eibarkua".

- Liburuzalia zarala entzun dogu, irakurtzia bakarrik ala idatzia be gustatzen jatzu?

"Bastante irakurri izan dot, hori izan da nere efiziño haundixa. Idatzia ez, neuk

eztakat hori zerori; batzuk esaten dabe idatzi eiñ bihar dala bestiei be erakusteko... baiña... guk ikasi dogunagaitxik bestien memorixetatik gauzarik esan leike, nik gehixen ikasi doten modua, liburuetan baiño... bizi izaten, bizimoduan ikasi dot gehixen".

- Ta euskerian arluan Eibarren zer ikusten dozu?

"Ba hamen eh..., Eibarren orduan gure denporan eh... nik eh... ofiziñan be, kalian be, etxian be... euskaraz.

Gero kanpotarra etorri zanian, 1914ean etorritako jendiak euskera gaiztua ikasi eben, harek etortzen zianian erdara eitxen genduan, baiña ha-

rek juaten zianian geure artian euskeraz beti. Behin pasau jakun eh... hiru bagoiazan zinera ta bat eh... erdalduna zan, naparra baiña erdelduna, ta bestiok Eibarkuak bixok; ta eki etzaun zineko kritika bat eitxen ta erderaz eki etzaun; baiña gero berotasunian euskerara pasu giñazen ta naparrak esa-

-
- IRAKURTZEA IZAN DA NERE AFIZIÑO HAUNDIXA
 - MONDRAGOIEN MODUAN GEUK HARTU BIHAR DOGU ERRESPONSABILIDADIA
 - KAPITALISMUAN DIRUA ERBIXA BAINO BILDURTSUAUA DA
 - EGUNEN BATIAN KONPONDUKO DIRA GAUZAK
-

ozkun: -nik etxuat ezer aitzen-. Baiña urtean eztan neri: hi!!, txotxo!!, hik ondo eiñ dok asarratziaz ez dok ulertzen ta gure euskeria, baiña... ikusiok ze modutan ibili gaitxuan euskeraz ta... horrek parkatzia be badaukak, eh?; baiña nik eh bajaukat hiri esateko: hik badaroiazak hamen 6 edo 8 bat urte ta... orduantxe gelditxu zan hori zerori: euskeria len eguneroko hitza zan. 1914an etorri zianak asimilau gendua-zen, baiña azkenenguak eztouz lelen-

guak asimilautako moduan asimilau ta heurak gehixau dia oiñ momentuan gu baiño".

- Irakurri dittuzu aurreko "...eta kitted!"-ak?

"Bai... ba batek mendixan ta beran zerak kontatzeitxu, bestiak musikia ta... nik politika asuntua ta... eztot nahi hor asuntuan sartzerik ze norberan burua etara bihar da aurrera ta politika asuntuan beste berba batzuk gehitzia ura-uran gaitzian botatzia da".

- Zelan ikusten dozu gure herrixa gaur egun?

"Gaur egunian gauzak gaizki..., mundu guztian doiaz gaizki eh... ez... krisisa dala ta... Nik hau ekin netzan ikusten Frantzian, hemengo al-dian hobeto doazelako pre-parauta industrialmente ta

teknikamente. Beste herri batzuk igo-tzen juango balitzakez, Estados Unidos ta... gu haren arrastrian juango giñakez igotzen baiña... krisisa dao.

Ez bakarrik diruan krisisa, krisis tekni-ko batean gaoz ta ondiokan sektor ter-ziarixuan, serbitziuak, jentia eztao for-mauta... gora doiaz baiña... Frantzia, Estados Unidos edo Alemaniako mail-lara alleatzeko ondiokan asko falta jaku.

Gaurko produziñorako, zibilizatutako naziñuen merkaua txikitxu eiñ da, ta hori merkauri zabaldu eiñ bihar da, ta hori zabaltzeko dirua zabaldu bihar da. Kapitalak interesik ez badau ataratzen ez dau balio ezertarako. Gure aberas-tasuna lana da, eitxen dan guzia da, produktua da ta ez dirua, dirua errepre-sentaziñua da.

1914an etorri zianak asimilau gen-duazen, baiña azkenenguak eztouz lelenguak asimilautako moduan asi-milau ta heurak gehixau dia oiñ mo-mentuan gu baiño.

Mondragoien hartu daben moduan, geuk hartu bihar dogu erresponsabili-dadia, geuretako eiñ biharra eta geure-tako irabazi, horretarako hoixe prepa-raziñuori bihar dogu eta sakrifizio hori, ze... koperatibak eitxeko han sakrifikau eiñ behar izaten da: estatuan lagun-tzak be egongo dira baiña martxan ipintzeko dirua jarri bihar dabe soziuek. Gaur pasatzen dana da kapital gehi-xao bihar dala”.

- Eragiñik euki dau hamengo inber-siñuetan bertako egoerak?

“Leku baten, nahi dan lejuan izan, polo nortian edo surrian, bakia bihar da, ba-

keik ez badao han lana ezin leike tran-kil eiñ eta han bere prozesua industriak ezin leike bihar dan moduan eiñ, sobre todo kapitalistia bada, ze dirua, esaten dabe... erbixa baiño bildurtsuaua dala”.

- Gaur Eibarren egoeria:

“Denpora baten euki genduan Eiba-rren -El piloto- baiña, gaur, Elgoibar batek, Mondrago batek, Renterixa ba-tek emotezkuez lau buelta. Hamengua gatxa da, lehen lau txanponaz einda zeuan fabrikia. Gaur ostera preparazi-ño haundixa bihar da ta inbertsiño haundixak. Produkziño teknikua ta sektore terziarixua desarrollau bihar dira”.

- Gauzak konpontzeko:

“Solidaridadia bihar da, nahixa bai baña -eiñ eiñ bihar dok-. Barruan ba-daukagu danok hartz txiki bat ona, ta iaber haretxek irabazten daben. “Mun-du honek ezin dau segiru beti gerra ta holakuetan, egunen batian konpondu-ko dira gauzak, hala dakat esperantzia nik behintzat”.